

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут педагогіки
Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ
З МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

(назва курсової роботи відповідно до навчального плану)

для підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	015 Професійна освіта
Спеціалізація	015.00 Дизайн
Освітня програма	Професійна освіта (Дизайн)
Факультет/ІНІ	Навчально-науковий інститут педагогіки

Укладачі:
кандидат педагогічних наук, доцент
Колесник Наталія;
Максимчук Анатолій
Слинюк Оксана.

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри образотворчого
мистецтва та дизайну

Протокол від «13» жовтня 2021 р. № 4
Завідувач кафедри: Оксана Піддубна

Житомир, 2021

УДК 37.012 : 371.381
ББК 74.580 р 30 : 74.200.52
М 65

Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного університету імені Івана Франка від 26.11.2021 року, протокол № 22

Рецензенти:

Тименко Володимир – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри теоретичних дисциплін і професійної освіти Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, член спілки дизайнерів України.

Ковальчук Майя – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дизайну Київського національного університету технологій та дизайну.

Танська Валентина – кандидат педагогічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Методичні рекомендації до написання курсової роботи з методики професійного навчання для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 015 Професійна освіта (Дизайн) : Методичні рекомендації / Укл. Колесник Н.Є., Максимчук А.П., Слинюк О.М. Житомир: ТОВ 505, 2021. 44 с.

У методичних рекомендаціях представлено загальні положення щодо написання курсової роботи; визначено основні вимоги до змісту, правила оформлення, критерії оцінювання курсової роботи. Запропоновано тематику курсових робіт з методики професійного навчання.

Методичні рекомендації адресовані здобувачам першого (бакалаврського) рівня, що готуються до захисту курсової роботи, а також науковцям, педагогам-практикам, методистам закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

УДК 37.012 : 371.381
ББК 74.580 р 30 : 74.200.52

© Колесник Н.Є., Максимчук А.П., Слинюк О.М., 2021
© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2021

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Вимоги до змісту курсової роботи.....	8
Правила оформлення курсової роботи.....	14
Вивчення інформаційних джерел	16
Аналіз, вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду.....	18
Основні принципи організації і проведення курсового дослідження.....	21
Підготовка до захисту та процедура захисту курсової роботи.....	22
Критерії оцінювання курсової роботи.....	24
Тематика курсових робіт з методики професійного навчання.....	27
Список використаної літератури.....	30
Додатки.....	33

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практична підготовка педагогів професійного навчання зі спеціальності 015 Професійна освіта (Дизайн) забезпечується вивченням комплексу обов'язкових та вибіркових компонентів освітньої програми. Важливою формою навчального процесу є написання курсової роботи з методики професійного навчання, яку здобувачі першого (бакалаврського) рівня виконують відповідно до орієнтовної тематики.

Курсова робота – це навчальна дослідницька робота студента¹. Курсова робота – це форма самостійної роботи, одна із форм науково-дослідницької діяльності студента, яка передбачена нормативними документами, навчальними планами закладів вищої освіти як обов'язкова форма освітнього процесу. Виконання курсового дослідження сприяє більш глибокому і міцному засвоєнню психолого-педагогічних, методичних, художньо-естетичних, техніко-технологічних знань; формуванню творчого ставлення до професійної діяльності педагога. Досвід науково-дослідницької діяльності здобувачів першого (бакалаврського) рівня, набутий у процесі роботи над рефератами та опанування знань з педагогіки, психології і спеціальних дисциплін дає можливість майбутньому педагогові професійного навчання виконувати самостійне дослідження, що за своїм змістом повною мірою відповідає науково-методичному пошуку. Курсова робота не повинна обмежуватись реферуванням літературних джерел, а включати вивчення передового педагогічного досвіду, елементи нових добутих знань.

Виконання курсової роботи з методики професійного навчання передбачає таку послідовність дій:

- вибір теми та висвітлення її актуальності;
- складання списку літератури та джерел та їх критичний аналіз;
- визначення теоретичного підходу до розв'язання визначеної проблеми, мети, завдань і методики дослідження;
- проведення педагогічного експерименту та збір фактичного матеріалу;
- обробка отриманих результатів, їх якісний і кількісний аналіз;
- обґрунтування розроблених методичних рекомендацій та формулювання висновків проведеного дослідження;
- оформлення курсової роботи відповідно до вимог та її захист.

Особливої увагу заслуговує визначення теоретичного підходу до розв'язання проблеми та розробка методики її дослідження. Ці складові курсової роботи з методики професійного навчання мають бути взаємопов'язаними між собою і розкривати зв'язок педагогічної науки та практики. Методика розглядається як система дослідницьких процедур, які потрібно виконати для збору фактичного матеріалу, його обробки та одержання потрібних результатів. Для цього необхідно:

- чітко сформулювати мету дослідження;
- розробити експериментальний матеріал (опитувальні картки, навчальні

¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – С. 599.

тексти, творчі завдання тощо);

- окреслити етапи проведення експериментальної роботи з урахуванням вимог наступної кількісної обробки добутих даних (методи і послідовність дослідницьких дій);

- вибрати способи якісного та кількісного аналізу фактичного матеріалу;
- визначити експериментальну та контрольну групи;
- забезпечити педагогічні умови проведення експерименту.

Варто підкреслити, що мета підготовки курсової роботи з методики професійного навчання — навчально-пізнавальна, тому немає потреби проводити надто широкий за обсягом експеримент. Кількість учнів (здобувачів) в експериментальній) групі може бути незначною. Втім, усі дослідницькі процеси повинні виконуватись якомога чіткіше, конкретніше, повніше та обґрунтованіше.

Курсова робота з методики професійного навчання становить вид прикладного дослідження, метою якого є використання фахових знань в умовах практики. Якщо теоретичні роботи спрямовані, перш за все, на висвітлення ключових проблем педагогічної науки, на збагачення теоретичних знань, то методичні дослідження розкривають умови оптимізації розв'язання практичних завдань. Як правило, в них пропонується методика проведення невеличкого фрагмента освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Для цього вибирається відома концепція, ідея, теоретичне положення, що описуються у формі організації практичної діяльності педагога та учнів на заняттях або у позанавчальний час. Результат методичної роботи має вигляд розробленої технології професійного навчання, що забезпечує успішне вирішення поставленого завдання і характеризується достатньою ефективністю.

Зміст методичної роботи курсового проекту може бути пошуковим чи описовим. В останньому випадку написання курсової роботи передбачає огляд літератури, висвітлення та узагальнення педагогічного досвіду, на засадах чого розробляється можливий варіант методики проведення заняття, діагностичного опису рівня розвитку знань та вмінь учнів у певній галузі освіти тощо. Повністю описові курсові роботи з методики професійного навчання не можна вважати достатньою мірою відповідними вимогам професійно-педагогічної підготовки кваліфікованого фахівця, а тому їх слід доповнювати пропозиціями здобувача першого (бакалаврського) рівня щодо внесення конструктивних елементів у чинні методики, удосконалення навчальних і виховних систем. Крім того, компілятивному викладанню матеріалу запобігає дотримання вимог наукового аналізу, синтезу, узагальнення, що є важливим для кожного студента.

Найважливіша вимога до курсової роботи — органічне співвідношення її двох частин: теоретичної та практичної. Обґрунтування проблеми дослідження на основі критичного огляду літератури, визначення провідних ідей роботи має обов'язково знайти своє відображення у результатах експерименту, проведеного майбутнім спеціалістом. Теоретична та практична частини курсової роботи разом складають цілісну структуру науково-пізнавального процесу.

Це стосується не тільки теоретико-експериментальних досліджень з методики професійного навчання, а й історичної тематики курсових робіт. У них висновки щодо актуальності та важливості для нашого сьогодення окремих надбань з історичної точки зору мають бути теоретично доведеними і використаними у процесі дослідно-експериментальної діяльності студента, спрямованої на відновлення в сучасних умовах навчання і виховання кращих досягнень педагогічного досвіду минулого.

В опрацюванні курсової роботи необхідно враховувати сучасні новітні тенденції розвитку педагогічної науки.

Переосмислення здобувачами вищої освіти під час виконання курсових робіт нових реалій життя і, як наслідок, розуміння перспективних напрямків розвитку педагогіки сприятиме поліпшенню професійної підготовки педагога професійного навчання, збагаченню його соціального статусу та формуванню тих особистісних якостей, від яких залежить майбутнє закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Варто звернути увагу на тематику дослідницьких робіт. Аналіз досліджень з методики професійного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти свідчить про деякі диспропорції, що виявляються у переважанні інтересу до одних проблем та ігноруванні інших. Майбутні фахівці мають висвітлювати у курсових роботах проблеми дидактики професійної освіти, нових підходів до викладання у школі спеціальних дисциплін, реалізації ідей інтеграції предметів естетичного циклу, концепцій індивідуалізації процесу навчання та ін.

У курсових роботах майбутні педагоги мають досліджувати зв'язки трудового навчання з педагогікою, психологією, філософією, соціологією, мистецтвознавством.

Часто допускається розпливчастість формулювання теми, в якій не зазначається, що треба досліджувати, учні якої вікової групи братимуть участь в експерименті. Це призводить до того, що тема дослідження не узгоджується з його об'єктом і предметом, не конкретизується метою курсової роботи. Тим часом визначення складових наукового апарату — досить важливе завдання, від якого залежить ефективність педагогічного пошуку майбутнього педагога професійного навчання.

Суттєва вимога, яка ставить перед майбутніми фахівцями, що працюють над курсовими роботами, є самостійне і творче їх виконання. Інколи можна спостерігати, що студенти зловживають цитатами, запозиченими із статей, монографій, підручників та з мережі Internet, тільки сполучені окремими власними фразами. Звичайно, що така робота не може бути позитивно оціненою.

При виконанні курсових робіт слід пам'ятати про те, що кожна надрукована на папері (компакт-диску чи інших носіях) або у всевітній комп'ютерній мережі думка має власника, а її несанкціоноване використання є крадіжкою чужої інтелектуальної власності, за що передбачене покарання. Тому варто бути надзвичайно уважними, цитуючи українські публікації, викладаючи зміст чужоземних оригіналів, використовуючи інформацію з CD та Internet'у. Курсова робота, в якій буде виявлено ознаки плагіату знімається з розгляду, а її авторіві

виставляється оцінка "незадовільно". Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти пише нову курсову роботу на іншу тему.

Виконання та захист курсових робіт спрямовує студентів до важливішого, завершального етапу професійно-педагогічної підготовки — написання кваліфікаційної роботи.

Курсова робота повинна бути логічно побудованою і мати характер цілісного і завершеного самостійного дослідження. Структура і зміст роботи мають бути чітко регламентованими.

При написанні курсової роботи з методики професійного навчання доцільно дотримуватися **загальної структури**:

Титульний аркуш

Зміст

Вступ (обґрунтування актуальності теми; визначення об'єкта, предмета, теми, завдань, методів дослідження; база дослідження).

Основна частина (теоретичний аналіз літератури і практики роботи школи, висвітлення методики, організації та результатів експерименту). Кількість розділів залежить від складності теми та специфіки змісту дослідження. Найбільш вживаною є така структура — два розділи, кожен з яких включає два чи три параграфи. В окремих випадках може застосовуватися простий структурний поділ на 3-5 розділів.

Висновки (заклучна частина на основі проведеного дослідження, які мають відповідати визначеним завданням).

Список використаної літератури та джерел (містить 20-25 позицій з обов'язковим посиланням на них у тексті роботи).

Додатки (допоміжний матеріал).

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ

(зразок оформлення див. Додаток А).

Титульний аркуш є першою сторінкою курсової роботи і оформлюється за відповідними правилами. У верхній частині аркуша по центру зазначається повна назва навчального закладу. Нижче (на відстані 15 мм), під назвою навчального закладу вказується назва кафедри, за тематикою якої виконано курсову роботу. Під назвою кафедри по центру (на відстані 75 мм) пишеться – Курсова робота; під цими словами вказується тема наукового дослідження. Під назвою курсової роботи справа зазначається факультет (інститут), курс, група, прізвище, ім'я та по батькові виконавця у називному відмінку. Далі – відомості про наукового керівника (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище ім'я, по батькові). Знизу титульного аркуша (по центру) назва міста, рік виконання роботи.

ЗМІСТ

Зміст – це перелік розділів, частин, оповідань і т. ін. книги, збірки, рукопису тощо, із вказівкою сторінок, де вони вміщені². Зміст подають на початку курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок тексту, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків, розділів, додатків, списку використаних літературних джерел (див. Додаток Б).

Зміст (план) курсової роботи обов'язково повинен бути погоджений з науковим керівником ще до початку роботи над її текстом.

ВСТУП

(рекомендований обсяг 2 сторінки друкованого тексту)

Вступ – це початкова частина курсового дослідження, що передують основним розділам та створює в цілому уявлення про його зміст³. Вступ розкриває актуальність проблеми, об'єкт, предмет, мету, завдання, місце проведення дослідження, кількість охоплених осіб у експерименті; висвітлює її значущість, підстави та вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Вступ передують основній частині курсової роботи та створює в цілому уявлення про її зміст.

Актуальність дослідження. У вступі розкривається актуальність обраної теми – її значущість для сучасної теорії та практики. У вступі також висвітлюється місце даної проблеми серед пов'язаних з нею питань, тобто визначається ступінь вивченості й специфіка теми.

² Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – С. 467.

³ Програма написання курсових робіт для студентів педагогічних спеціальностей / Укладач: Артемова Л.В. – К., 2004. – С. 6.

Найважливіший етап дослідницької роботи — вибір теми. Вона повинна завжди відображати конкретну педагогічну проблему. Їхній зв'язок можна розглядати в напрямку або від постановки проблеми до вивчення її окремих аспектів, визначених темою наукової роботи або як вибір теми та обґрунтування необхідності її дослідження для розв'язання певної проблеми.

Важливим завданням обґрунтування проблеми є характеристика її актуальності, що включає висвітлення кількох позицій.

Перш за все, необхідним є посилання на державні документи, в котрих містяться соціальні замовлення у галузі освіти.

Загальні соціальні завдання конкретизуються визначенням тих практичних питань, які потрібно вирішити у діяльності навчальних закладів.

Отже, у розкритті актуальності проблеми і теми наукової роботи майбутні фахівці мають дотримуватися певної логіки обґрунтування наукових досліджень з урахуванням соціальних вимог до розвитку особистості, необхідності удосконалення тих чи інших параметрів практичної діяльності навчального закладу та важливості розробки окремих аспектів педагогіки, що є провідними для сучасної наукової думки⁴.

Загальні принципи курсового дослідження передбачають визначення мети і завдань курсової роботи, предмета і об'єкта вивчення⁵. Чим конкретніше сформульовано проблему і тему, охарактеризовано їхню актуальність, тим легше визначити об'єкт та предмет дослідження, його мету, завдання, котрі, як тема і проблема, є найважливішими складовими категоріального апарату.

Мета і завдання дослідження. Мета курсової роботи показує заради чого проводиться дане дослідження. Чітко сформульована мета написання курсової роботи дозволяє сформулювати завдання дослідження. Формулюють мету роботи та завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети⁶.

Мета дослідження полягає у підвищенні ефективності процесів навчання й виховання, а в широкому розумінні — педагогічного процесу в цілому. Оскільки розроблені теоретичні положення мають бути підтверджені практикою, мета завжди відображає спрямованість наукового пошуку на одержання нових знань та їх експериментальну апробацію.

Загальна мета конкретизується у дослідницьких завданнях, сукупність яких дає уявлення про те, що слід зробити для її досягнення. Зазначимо, що завдання, з одного боку, розкривають суть теми дослідження, а з іншого — знаходять своє тлумачення у висновках, що фіксують та узагальнюють результати їх виконання.

⁵ Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005. – С. 198-199.

⁶ Довідник здобувача наукового ступеня: Зб. нормат. док. та ін форм. матеріалів з питань атестації наук, кадрів вищої кваліфікації / Упоряд. Ю.І. Церков; Передмова до 3-го, 2-го і з переднього сл. до 1-го вид. Р.В. Бойка. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Ред. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України»: Вид-во «Толока», 2006. – С.16.

Послідовність визначених завдань має бути такою, щоб кожне з них логічно випливало з попереднього. У цілісній єдності завдань відсутність одного може призвести до незавершеності всього дослідження та неможливості його використання у педагогічній практиці. Наприклад, дослідником розкрито характер ціннісних орієнтацій учнів у галузі художньо-технічної творчості, принципи формування культури естетичного сприйняття, але не розв'язано завдання реалізації цих принципів у навчальній роботі в школі, не розроблено методики формування культури сприйняття естетичних творів учнями певної вікової групи. Таке дослідження не досягає визначеної мети і не може бути внеском в удосконалення педагогічної діяльності.

Єдиного стандарту у формуванні завдань бути не може, але найчастіше вони пов'язані з виявленням сутності, природи, структури об'єкта, що вивчається, розкриттям загальних способів його перетворення та розробкою конкретних методик педагогічних дій і практичних рекомендацій.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення.

Предмет дослідження – міститься в межах об'єкта.

Об'єкт дослідження – це сукупність споріднених елементів, серед яких виділяється один як предмет дослідження, тобто об'єкт і предмет дослідження пов'язані між собою як ціле та його частина, як множина та її одиниця, як система та її компонент, як рід і вид понять або явищ об'єктивної реальності. Іншими словами, частина об'єктивної реальності, яка в певний період перебуває у полі зору теоретичної чи практичної діяльності дослідника, є об'єктом, а той бік, властивості й відношення об'єкта, що досліджуються з певною метою і отримують наукове пояснення, є предметом⁷.

Отже, об'єкт наукового пізнання виступає сферою пошуку, а предмет, — як те конкретне, що виявляється.

Один і той самий об'єкт може досліджуватися в різних аспектах, тому визначення предмета слід розуміти як вирізнення певного "ракурсу" дослідження, як припущення про його найсуттєвіші для вивчення обраної проблеми характеристики об'єкта.

Варто звернути увагу на щільність відношень об'єкта та предмета — вони мають бути, по-перше, у *прямому системному зв'язку*, а не пов'язаними між собою опосередковано через якісь проміжні об'єкти, властивості чи предмети; по-друге — бути однієї якості та природи.

Педагогічна дійсність дуже різноманітна. Необхідно розрізняти всю об'єктну сферу, на яку спрямована увага дослідника, і досить вузьку її частину, про яку автор хоче одержати нове педагогічне уявлення. Якщо дослідник не визначить в об'єкті головний (ключовий) пункт чи зв'язок як предмет пошуку, то дослідження втратить свою цілісність і буде зведене до еклектичного переказування загальновідомих педагогічних положень. Воно продемонструє

⁷ Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005. – С. 201.

типову помилку: написано багато, а дослідження не відбулося, бо автор не отримав бажаних результатів і у змісті своєї праці не виявив нічого нового.

Про відповідність предмета об'єкту дослідження свідчить те, що об'єкт має відображати те коло об'єктивної реальності, яке охоплює предмет як одну з багатьох складових об'єкта і отримує своє однозначне розуміння лише у процесі зіставлення з ними. Таким чином дослідник не формально називає об'єкт, а дає йому змістовну характеристику, котра виступає орієнтиром для визначення місця і функцій предмета у ширшій та цілісній сфері педагогічних знань.

Підкреслимо, що об'єктом і предметом педагогічного дослідження можуть бути всі аспекти теорії та практики навчання і виховання, їх організації та керівництва. Наприклад, питання принципів, змісту, методів, форм, засобів, умов навчально-виховного процесу. Однак усі педагогічні проблеми потрібно розглядати крізь призму провідного методологічного принципу взаємодії компонентів системи "педагог — зміст навчального матеріалу — учень", тому в якості об'єкта чи предмета педагогічного дослідження неправильно називати учня як особистість, бо в цьому випадку він буде ізольований від педагогічного процесу. Необхідно вивчати саме педагогічний процес і учня, як суб'єкта діяльності в ньому⁸.

Від цих складових наукового апарату залежать усі подальші етапи дослідної роботи. Всі вони повинні бути обов'язково усвідомлені дослідником. Конкретність визначення наукових категорій досягається у процесі детального осмислення плану дослідження, коректного використання поняттєвої термінології, стилістичної грамотності письмового викладу матеріалу.

Об'єкт, предмет, мета і завдання окреслюють ту галузь педагогічної діяльності, яка досліджуватиметься, однак вони не роз'яснюють обраний автором принциповий шлях реалізації поставленої проблеми.

Отже, розглянуті складові наукового апарату дослідження у вступі взаємопов'язані за своїм змістом і логічно мають відповідати одному. Без цього робота набуває хаотичного вигляду, що заважає ґрунтовно подати результати дослідження.

ОСНОВНА ЧАСТИНА ДОСЛІДЖЕННЯ

(рекомендований обсяг – 20-25 сторінок друкованого тексту)

Основна частина курсової роботи складається з розділів, підрозділів (параграфів), пунктів. Основна частина становить найважливішу частину дослідження⁹. Кожний розділ і параграф має назву відповідно до змісту і починається з нової сторінки. Викладений матеріал підпорядковується темі та меті, що визначаються у вступі курсової роботи. Основний зміст присвячено вирішенню поставлених задач, виклад матеріалу підпорядковується одній

⁸ Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005. – С. 202.

⁹ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – С. 861.

провідній ідеї, чітко визначеній автором. Основне завдання курсового дослідження – це вивчення і узагальнення передового досвіду.

У курсовому дослідженні найбільш широко використовують методи вивчення літератури, спостереження, бесіди, інтерв'ю, вивчення продуктів діяльності молодших школярів, анкетування, тестування, педагогічний експеримент¹⁰.

Основна частина поділяється на теоретичний і практичний розділи. У теоретичному – розкриваються методологічні основи проблеми дослідження, висвітлюються основні теоретичні положення, дається аналіз сучасних психолого-педагогічних джерел відповідно до завдань дослідження, а також накреслюються перспективи подальших дослідницьких пошуків. Практичний розділ містить характеристику розробленої методики дослідження й отриманих під час педагогічної практики результатів проведення експерименту; розробки навчально-методичних матеріалів, практичні рекомендації тощо.

У кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що надає можливість вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

ВИСНОВКИ

(рекомендований обсяг – 2-3 сторінки друкованого тексту)

Викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані в курсовій роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми (завдання), її значення для науки і практики.

Висновок – це остаточна думка про що-небудь, логічний підсумок, зроблений на основі спостережень, міркувань або розгляду певних фактів¹¹.

Висновки – це судження, які логічно випливають з певного змісту первинних даних. У висновках узагальнюються викладені в розділах теоретичні та практичні матеріали як результат розв'язку поставлених задач (завдань). Висновки повинні бути чіткими, виразними, дійсно впливати з реальних результатів роботи над завданнями теми курсової роботи. Висновки можуть містити практичні рекомендації щодо розглянутих і вирішених в роботі задач (завдань). У висновках слід визначити ще не опрацьовані питання, що охоплюються даною темою, і пояснити, чому вони не розглянуті в роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

(містить 20-25 позицій з обов'язковим посиланням на них у тексті роботи)

При складанні бібліографії важливо, перш за все, визначити інформаційні джерела, в яких можуть бути публікації з досліджуваної проблеми (книжки, статті, рецензії, газетні та журнальні періодичні видання, збірники наукових праць, матеріали конференцій, архіви тощо). Необхідно також з'ясувати коло

¹⁰ Дубасенюк О.А., Іванченко А.В., Сбруєва А.А. Методичні основи організації курсового дослідження з педагогіки. – Житомир: Житомир.держ.пед.ін-т. – 1998. – С. 6.

¹¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – С. 152.

авторів, які вивчали питання, пов'язані з обраною темою. Правильно складений бібліографічний список сам по собі має пізнавальне значення. Він віддзеркалює загальну та наукову культуру автора, аргументованість і переконливість його тверджень і висновків, обізнаність з фундаментальними працями тощо. Список використаної літератури завжди цікавий для фахівців, оскільки розкриває їм нові, мало досліджені питання з певної галузі науки і нерідко буває єдиним інформаційно-тематичним джерелом, тому бібліографія має бути бездоганною як за своїм змістом, так і за оформленням. Список використаних джерел оформлюється в алфавітному порядку із зазначенням прізвищ та ініціалів автора, назви видавництва, року видання, кількості сторінок.

ДОДАТКИ

Для повноти сприйняття курсової роботи до додатків за необхідності доцільно вносити допоміжний матеріал: таблиці, схеми, діаграми, технологічні картки, інструкційні картки, плани-конспекти уроків, наочний матеріал, художні ілюстрації, методики дослідження, відео-уроки, відеосюжети, мультимедійні творчі презентації (на дискових носіях), макети виробів тощо.

У тексті курсової роботи слід робити посилання на додатки, коли ви хочете проілюструвати те чи інше положення.

Додатки нумеруються і підписуються зверху. Додатки розміщуються в кінці курсової роботи. Сторінки, на яких розміщені додатки, не нумеруються.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота має бути віддрукована (односторонній друк) на комп'ютері чітко, охайно, без помарок і виправлень. Курсова робота має бути зброшурована й оформлена відповідно вимог до курсової роботи: виділені окремі частини роботи, абзаци; пронумеровані сторінки; правильно оформлені посилання, висновки, цитати, список використаних джерел.

Курсова робота – це навчально-наукова робота, а тому не потрібно її прикрашати різними художніми атрибутами.

Обсяг курсової роботи з методики викладання трудового навчання – 25-30 сторінок друкованого тексту не включаючи додатків. Розмір аркуша паперу формату А4 (210x297 мм) Шрифт тексту Times New Roman (розмір – №14) чорного кольору, міжрядковий інтервал – 1,5 (полуторний). Текст курсової роботи друкують, залишаючи чи поля таких розмірів: ліве – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм. Щільність тексту курсової роботи – всюди однакова.

Заголовки структурних частин роботи – ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ (ТА НАЗВИ РОЗДІЛІВ), ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ – друкуються великими літерами симетрично до набору. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою¹².

Кожну структурну одиницю курсової роботи треба починати з нової сторінки.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних – номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини курсової роботи, як ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ДОДАТКИ не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини курсової роботи, нумеруються звичайним чином. Не нумеруються лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 4. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова (наприклад: «РОЗДІЛ 1»). Підрозділи нумеруються у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділів, підрозділу (наприклад: «1.3.»).

Ілюстрації (фотографії, схеми, графіки, рисунки, малюнки) і таблиці необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані

¹² Довідник здобувача наукового ступеня: Зб. нормат. док. та ін форм. матеріалів з питань атестації наук, кадрів вищої кваліфікації / Упоряд. Ю.І. Церков; Передмова до 3-го, 2-го і з переднього сл. до 1-го вид. Р.В. Бойка. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Ред.. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України»: Вид-во «Толока», 2006. – С.19.

вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначаються словом «Рис.», «Мал.» (рисунок підписується знизу, по центру, курсивом) і нумеруються послідовно в межах розділу.

Таблиці нумеруються послідовно в межах розділу. У правому верхньому куті розміщують напис «Таблиця» із зазначеним її номером. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка¹³. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею. Назва таблиці знизу, по центру, напівжирним шрифтом. Наприклад:

Таблиця 1.2

Контент-аналіз базових понять дослідження

№ п/п	Смислове наповнення	Автор	Джерело

При написанні курсової роботи здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти повинен посилається на джерела, матеріали або окремі результати дослідження. Такі посилання дають змогу відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися бажано на останні видання публікацій. Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у праці Л.М. Олійник [1, с. 27] визначено ...».

Додатки оформлюються як продовження курсової роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті курсової роботи. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої друкується слово і велика літера, що позначає додаток, наприклад: «Додаток А, Додаток Б»¹⁴.

¹³ Довідник здобувача наукового ступеня: Зб. нормат. док. та ін форм. матеріалів з питань атестації наук, кадрів вищої кваліфікації / Упоряд. Ю.І. Церков; Передмова до 3-го, 2-го і з переднього сл. до 1-го вид. Р.В. Бойка. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Ред.. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України»: Вид-во «Толока», 2006. – С. 20.

¹⁴ Там само. – С. 26.

ВИВЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

На початку дослідження, незалежно від його виду (історичне, теоретико-експериментальне, методичне), необхідно окреслити загальні контури наукового пошуку, визначити його орієнтири та основні етапи, чітко сформулювати дослідницькі завдання. Ця попередня теоретична робота проводиться дослідником на ґрунті вивчення літературних джерел. Хоча ознайомлення з вихідною інформацією супроводжує весь процес дослідження, на перших етапах воно відіграє важливу роль. Саме в такий спосіб утримується і накопичується певний фактичний матеріал, здійснюються аналіз, узагальнення та інтерпретація наукової інформації відповідно до теоретичної канви певного дослідження.

Вивчення та підбір наукового доробку інших авторів за своїм значенням і трудомісткістю є важливою складовою власного пошуку, що вимагає копіткої тривалої роботи. Адже необхідною умовою дослідницької діяльності є послідовний зв'язок між "живою" працею і вже матеріалізованою у проведених дослідженнях. Вчений творить, використовуючи духовну спадщину своїх попередників.

Існують певні правила роботи з літературою, які треба враховувати молодому науковцю¹⁵:

- 1) складання попереднього бібліографічного списку джерел;
- 2) підбір публікацій;
- 3) опрацювання публікацій.

У пошуку літератури суттєву допомогу надають каталоги бібліотек, використання прикнижкової та пристатейної бібліографії, реферативних журналів, довідників, джерельної бази дисертацій.

Ознайомлюватися з літературою слід у зворотньо-хронологічному, а не прямо-хронологічному порядку. Зміст видань останніх років може охоплювати матеріали попередніх наукових розробок, тому, починаючи роботу з новою літературою, дослідник уникає можливого дублювання та повторного огляду тієї самої інформації¹⁶.

Всі зібрані матеріали треба систематизувати, для чого виділяють певні напрямки вивчення наукової проблеми. Кожен з цих напрямків спрямовує критичний аналіз, який дає можливість визначити "білі" плями, тобто ще недостатньо досліджені ракурси проблеми, і на цій основі окреслити свої наукові завдання. Критичний аналіз наукових джерел вимагає ерудиції, потрібного рівня знань, підготовки дослідника і має розкривати:

- основну ідею автора публікації, його позицію;
- відмінність підходу певного автора від інших;
- сутність полеміки автора з іншими дослідниками;
- найаргументованіші та найпереконливіші положення;
- ті, що викликають заперечення;
- питання, котрі залишилися невисвітленими;

¹⁵ Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005. – С. 222.

¹⁶ Лесін В.М. Як працювати з книгою: Метод. посібник. – К.: Вища школа, 1989. – С. 39.

—перспективні напрями подальших досліджень¹⁷.

Досить часто спостерігаються випадки, коли дослідник не аналізує наукової літератури, а просто перелічує авторів та їхні праці у вигляді анотації, не висловлюючи своєї думки з приводу наведеної інформації. Такий пасивний аналіз не відповідає вимогам науково-дослідної роботи, бо лише у процесі критичної оцінки прочитаного виникають власні міркування, вирізняються актуальні питання, що потребують першочергового дослідження, формується уявлення про основи майбутнього пошуку.

Інший варіант огляду літератури – тематичний аналіз. Він передбачає систематизацію всієї інформації за різними аспектами. В усіх формах накопичення матеріалу необхідно точно вказувати вихідні дані інформаційного джерела, а саме: прізвище та ініціали автора, назву публікації, видавництво, місце та рік видання, відповідні сторінки тексту, загальний обсяг роботи¹⁸.

У процесі наукового пошуку дослідник звертається до великої кількості літературних джерел, в яких можна зустріти неоднакові тлумачення окремих понять. Це викликає необхідність проведення теоретичної роботи з уточнення поняттєвого апарату дослідження, що передбачає вибір та осмислення тих наукових визначень, які найточніше характеризують поставлену проблему. Особливого значення ця вимога набуває у роботах з педагогічної, зокрема художньо-педагогічної проблематики, бо вони тісно пов'язані не лише з педагогікою, а й із суміжними галузями знань. В окремих наукових дисциплінах певні поняття набувають різного змістового наповнення. Так, специфіку мають визначення художнього сприйняття в психологічній, педагогічній інтерпретації, дещо по-різному трактуються поняття ціннісних орієнтацій особистості, мистецьких інтересів тощо. Робота над поняттєвим апаратом є вкрай важливою. Слід мати на увазі, що в гуманітарних науках наукові визначення іноді межують з побутовою, загальнозживаною мовою, а це призводить до їх некоректного використання. Наприклад, існує кілька побутових тлумачень виховання, художнього смаку, естетичної потреби, що заважає їх науковому аналізу.

Типовим недоліком є довільне вживання термінів, коли автор підганяє наукові визначення під свою особисту думку "а я так це розумію". Не можна погодитися і з досить поширеною "термінотворчістю", за якої в дослідження вводяться нові, незвичні терміни, котрі не мають потрібної обґрунтованості та переконливості. Правильним є застосування вже апробованих, поширених, зрозумілих у педагогічному плані термінів. їхня так звана "чистота" є суттєвою ознакою високого рівня проведеного дослідження.

Цього можна досягти, глибоко вивчаючи літературу, ознайомлюючись з різними існуючими підходами до визначення змісту певних наукових понять, вибору однієї з можливих точок зору та пояснення зробленого вибору в теоретичній частині дослідження.

¹⁷ Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005. – С. 223.

¹⁸ Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. – К.: АПН України, 1995. – С. 24.

АНАЛІЗ, ВИВЧЕННЯ, УЗАГАЛЬНЕННЯ І ПОШИРЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

Школа за роки свого існування нагромадила багатий педагогічний досвід — джерело розвитку педагогічної науки, підґрунтя зростання професіоналізму, майстерності педагогів-практиків. Його постійне вивчення, осмислення, оновлення зумовлене змінами парадигм освіти, концепцій навчання й виховання, форм і методів практичної діяльності педагогів. Але часто в практиці роботи загальноосвітніх шкіл він ігнорується, оскільки не у всіх учителів та керівників освітніх закладів сформована потреба та навички щодо його вивчення, застосування, що зумовлює необхідність з'ясування сутності даного феномену.

Педагогічний досвід – це сукупність знань, умінь і навичок, набутих у процесі безпосередньої педагогічної діяльності; форма засвоєння педагогом раціональних здобутків своїх колег. Він є важливим елементом загальної культури педагога, в якій відображаються знання, вміння, навички та індивідуальні риси його особистості, постійно розвиваючись, збагачуючись протягом усієї педагогічної діяльності. Оновлюваність педагогічного досвіду зумовлена постійними змінами у практичній педагогічній діяльності та освітніх надбаннях педагога¹⁹.

Майбутні фахівці мають можливість розкрити, вивчити й узагальнити передовий педагогічний досвід та висвітлити результати дослідження у курсовій роботі з методики професійного навчання.

З огляду на особливості діяльності педагога, передовий досвід може бути новаторським або зразковим. Новаторському педагогічному досвіду властиві оригінальність, новизна. Досвід педагога-новатора, що має експериментальний характер, називають дослідницьким. Якщо йдеться про вдосконалення форм, методів, засобів навчання і виховання на основі творчого їх використання, то такий досвід є раціоналізаторством. Зразковий педагогічний досвід – це сумлінна діяльність учителя, який уміло використовує досягнення педагогічної науки, методичні рекомендації вчених, методистів, досвід інших педагогів, і на цій основі його навчально-виховна робота є зразком для інших.

Педагогічний досвід передусім знаходить своє втілення в технології навчально-виховного процесу.

Слід зазначити, що вивчення, узагальнення передового педагогічного досвіду передбачає такі етапи роботи:

- 1) *визначення педагогічної проблеми та об'єкта вивчення* (на цьому етапі формулюють тему досвіду, обґрунтовують її актуальність, формують групу для його вивчення);
- 2) *попереднє вивчення досвіду* (цей етап передбачає попереднє ознайомлення з об'єктом досвіду через відвідування навчальних занять, бесіди з педагогами, вивчення шкільної документації. На цій основі визначають ідеї передового досвіду, уточнюють методи його вивчення);
- 3) *теоретична підготовка* (особи, які вивчають передовий досвід, повинні знати існуючі теоретичні та методичні положення з цієї проблеми, що дасть змогу

визначити ступінь новизни досвіду, з'ясувати педагогічні умови, які забезпечують його результативність);

4) *основне вивчення досвіду* (на цьому етапі збирають емпіричний матеріал, вивчають окремі ланки навчально-виховного процесу, організують контрольні експертизи (зрізи). Зібраний матеріал класифікують на типовий і випадковий, відтак його систематизують та узагальнюють);

5) *визначення провідних педагогічних ідей досвіду* (ця робота полягає в аргументуванні і підкріпленні емпіричним матеріалом сформульованих на етапі теоретичної підготовки вихідних теоретичних положень. У процесі систематизації та узагальнення досвіду саме ці положення є основою визначення його провідних ідей, вироблення методичних рекомендацій щодо розв'язання досліджуваної проблеми, оцінювання перспективності досвіду).

Формами і методами втілення передового досвіду є: відкриті заняття; усні повідомлення результатів вивченого, узагальнення передового педагогічного досвіду у виступах педагогів у школі, на нарадах, курсах, семінарах, вебінарах, вокршопах представників професійної освіти; письмові повідомлення результатів вивченого, узагальнення передового педагогічного досвіду у формі методичних листів, методичних розробок, статей у газетах і журналах, видання брошур, монографій, збірників матеріалів конференцій і семінарів; наочно-демонстраційна популяризація передового педагогічного досвіду – організація виставок, спеціальні стенди при методкабінетах та ін.

При організації та проведенні курсового дослідження з трудового навчання майбутні вчителі початкових класів зазначають про те, що у досвіді педагогів-новаторів чітко простежуються індивідуальні ознаки, які вирізняють їх педагогічну діяльність, розкривають творчу особистість.

Мета творчості педагога не спрямована на створення чогось принципово нового, оригінального, оскільки її продуктом завжди залишається розвиток особистості. Хоча педагог-новатор і пропонує свою власну педагогічну технологію, вона є лише засобом для отримання найкращого у даних умовах, але того самого результату. Для вирішення численних типових і нестандартних педагогічних завдань учитель будує свою діяльність відповідно до загальних секладавих пошуку: аналізує педагогічну ситуацію; проектує бажаний результат на основі вивчених даних; обирає доцільні засоби його одержання та перевірки; оцінює здобуті дані; формулює нові задачі.

Такий досвід творчості, з одного боку, набувається педагогом у процесі тривалої практичної діяльності, а з іншого – є результатом фахової підготовки. Педагог-майстер відрізняється від просто досвідченого педагога не тільки вмінням конструювати педагогічний процес, але й поєднанням глибоких знань та особистих і професійних якостей²⁰.

Для вивчення результатів нових досліджень та поширення передового досвіду створюють групи підготовлених учителів, творчих керівників освітніх закладів. Потреба в таких групах зумовлена тим, що автор педагогічного

²⁰ Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – С. 25.

нововведення не завжди впевнений у його цінності й перспективності, інколи не має змоги займатися впровадженням своїх ідей. Нововведенням часто не вистачає обґрунтованого, наукового та методичного підтвердження, нерідко вони наштовхуються на опір педагогів-колег. Спеціальна група кваліфікованих, творчих учителів бере на себе відповідальність щодо аналізу, корекції досвіду, систематичного відбору нових ідей, технологій, концепцій. Це дає змогу об'єднати зусилля автора педагогічних нововведень із зорієнтованими на інноваційну діяльність педагогами. Інноваційна поведінка і креативність педагога професійного навчання формуються під впливом середовища. Воно повинно мати високий ступінь невизначеності і потенційну багатоваріантність (багатство можливостей). Невизначеність стимулює пошук власних орієнтирів; багатоваріантність забезпечує можливість їх знаходження. Крім того, середовище повинно містити зразки креативної поведінки та її результати.

При вивченні передового досвіду виділяють критерії готовності педагогів професійного навчання до інноваційної діяльності²¹: усвідомлення необхідності інноваційної діяльності; готовність до творчої діяльності щодо нововведень у школі; впевненість у тому, що зусилля, спрямовані на нововведення в новій українській школі, принесуть результат; узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю; готовність до подолання творчих невдач; органічність інноваційної діяльності, фахової та особистісної культури; рівень технологічної готовності до інноваційної діяльності; позитивне сприйняття свого минулого досвіду і вплив інноваційної діяльності на фахову самостійність; здатність до фахової рефлексії. Дієвість передового педагогічного досвіду забезпечує органічна взаємодія педагогічної науки та практики, яка застерігає педагогів від випадковостей і помилок у пошуках нових методів навчання та виховання.

Отже, під час вивчення передового педагогічного досвіду майбутні педагоги професійного навчання розкривають авторську технологію – сукупність методів педагогічної діяльності, особливості їх співвідношення та взаємодію, що забезпечують бажаний результат і визначають педагогічну майстерність автора досвіду. Важливо чітко визначити критерії передового педагогічного досвіду, які дадуть змогу розглядати його не як випадкове явище, а як систему діяльності, а також умови формування досвіду, що допоможе зробити висновок про можливість його відтворити. Необхідно визначитися і щодо засобів вивчення передового педагогічного досвіду, шляхів його поширення та популяризації.

²¹ Передовий педагогічний досвід і впровадження досягнень педагогічної науки // Н. П. Волкова. Педагогіка: Посібник. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. – С. 23-25.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ КУРСОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

При організації і проведенні курсового дослідження необхідно керуватися такими основними принципами, які визначають підхід до вивчення проблем, методикою добору фактів та способів аналізу (О.І. Кочетов)²²:

1. Принцип цілісного вивчення педагогічного явища і процесу зобов'язує проводити будь-яке дослідження в єдності з цілісним формуванням особистості і у цілісному навчально-виховному процесі. Реалізація даного принципу передбачає встановлення зв'язку якостей, що вивчаються, з сутнісними сторонами особистості, розкриття різноманітності зовнішніх впливів на формування якостей особистості, що є предметом вивчення, чітке визначення місця досліджуваного педагогічного явища в цілісному виховному процесі.

2. Принцип комплексного використання методів дослідження обумовлений складністю самого педагогічного процесу, його діалектичністю. Будь-який факт і явище в освітньому процесі пов'язані з іншими, мають відкриті і приховані зв'язки, прості і складні залежності. Принцип вимагає багатоцільової установки при вивченні педагогічного явища, охоплення більшої кількості його зв'язків, урахування зовнішніх впливів при проведенні дослідження за допомогою різноманітних методів, постійної перевірки і уточнення отриманих даних.

3. Принцип об'єктивності – вимагає вивчення кожного факту за допомогою декількох методів, перевірки, уточнення фактичного матеріалу, співставлення даних свого дослідження з даними інших досліджень, фіксації всіх проявів (позитивних і негативних).

4. Принцип єдності вивчення і виховання особистості – обумовлений тим, що в педагогічному експерименті необхідно одночасно вирішувати декілька завдань: вивчати дітей, стимулювати їх самопізнання і виховувати їх, аналізувати і узагальнювати результати експериментальної роботи, бути одночасно дослідником і вихователем.

5. Принцип вивчення явища в його зміні і розвитку стверджує, що сутність явища, процесу, якості, що вивчаються, можливо вивчити, зрозуміти, виміряти лише у взаємозв'язку з іншими явищами, якостями, процесами, у розвитку і суперечностях.

6. Принцип історизму – реалізація його дозволяє досліднику проводити порівняння, аналогії, бачити найбільш суттєві і стійкі зв'язки явища, яке вивчається, протягом тривалого проміжку часу, виявити тенденції, зміни в педагогічному процесі, показати вплив практики на розвиток ідеї і навпаки.

7. Принцип поєднання наукової сміливості з особливо великою передбачливістю надзвичайно актуальний у педагогічному дослідженні, тому що в ньому беруть участь здобувачі, і невдачі тут недопустимі. Необхідно шукати нові рішення проблем, складати сучасні методики, але одночасно передбачати можливі недоліки, періодично робити «зрізи» в ході експерименту.

8. Принцип глибинного розгляду проблеми означає, що суттєве можна відшукати тільки тоді, коли заглибишся в діалектику явища, яке вивчається.

²² Дубасенюк О.А., Іванченко А.В., Сбруева А.А. Методичні основи організації курсового дослідження з педагогіки. – Житомир: Житомир.держ.пед.ін-т. – 1998. – С. 5-6.

ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота здається на кафедрі не пізніше як за 12 днів до захисту. За цей час науковий керівник перевіряє роботу і рецензує її. У рецензії дається попередня оцінка, яка може мати такі форми:

- робота допускається до захисту і заслуговує оцінки “відмінно” (“добре” чи “задовільно”);
- робота допускається до захисту з умовою, що будуть усунені такі недоліки та зауваження: (перечислюються);
- робота не допускається до захисту.

До типових недоліків курсових робіт можна віднести такі: робота з недостатньою кількістю літературних джерел, що призводить до поверхневого аналізу проблеми; слабкий чи взагалі відсутній зв'язок з виробничою або навчальною педагогічною практикою; відсутність посилань; неправильне оформлення курсової роботи; відсутність висновків тощо.

Якість виконаної роботи оцінюється за такими критеріями, як:

- ступінь розкриття теми;
- науковий рівень;
- стиль і логіка викладення, ступінь самостійності написання тексту;
- оформлення.

Якщо у курсовій роботі визначені суттєві недоліки, то вона до захисту не допускається. У такому випадку треба проконсультуватися з науковим керівником, щоб усунути недоліки. Допрацьована курсова робота повторно здається науковому керівникові чи методисту заочного відділу з доданою першою рецензією. Курсова робота, що відповідає вище зазначеним вимогам, допускається до захисту.

Захист курсової роботи відбувається перед комісією, до якої входять викладачі кафедри, у заздалегідь визначений час. Захист публічний, має вигляд дискусії, а тому в залі, де він відбувається, крім студентів групи, можуть бути присутні інші студенти, викладачі чи навіть сторонні, кого цікавить тематика курсової роботи²³.

До захисту курсової студент готує усний виступ на 5-7 хвилин. У такому виступі не потрібно детально переказувати зміст роботи, що нерідко стараються робити студенти, а варто розказати про те, за якими мотивами вибрана саме ця тема для виконання курсового дослідження, які завдання ставились, яким шляхом вони розв'язувались і які результати отримані. У виступі доцільно відзначити труднощі, які виникали при виконанні роботи, і показати те, як удалося їх подолати. Також потрібно зреагувати на рецензійні зауваження, вказавши на ті, з якими студент погоджується, і спробувати аргументовано спростувати ті, з якими не погоджується.

²³ Програма написання курсових робіт для студентів педагогічних спеціальностей / Укладач: Артемова Л.В. – К., 2004. – С. 16.

Після виступу студент повинен відповісти на запитання членів комісії та присутніх. Питання можуть стосуватися як конкретно самої курсової роботи, так і загальної теми курсу, проблеми якої досліджуються в цій роботі.

За результатами захисту курсової роботи комісія на своєму закритому засіданні ухвалює рішення щодо оцінки кожної курсової роботи індивідуально. Рішення комісії оголошується прилюдно в день захисту курсових робіт. Воно може бути оскарженим у разі заяви здобувача на апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. Оцінка, визначена комісією, відображається у відомості та залікових книжках²⁴.

Вимоги до ілюстративного матеріалу, що використовується при захисті курсової роботи. Під час доповіді за матеріалами курсової роботи студенти використовують таблиці, діаграми, графіки, формули. Зазвичай використовують самостійно виготовлені прозирки, видрукувані на плівці за допомогою лазерного принтера. Основною вимогою до прозірок є можливість бачити проєктоване зображення з останньої парти аудиторії, в якій відбуватиметься захист.

Методика виготовлення ілюстративних матеріалів точніша і передбачає, що великі літери і цифри повинні мати однакову товщину і бути не меншими ніж 1/20 висоти аркуша (прозирки). Проте, досвід свідчить, що прозирки набрані напівжирним шрифтом Arial (кегель №36) відповідають згаданим вимогам²⁵.

Після захисту курсова робота здається викладачем лаборанту для зберігання.

Курсові роботи, що мають теоретичну та практичну цінність, подаються на конкурси студентських наукових робіт, пропонуються до впровадження.

Після закінчення терміну зберігання курсових робіт (3 роки) вони списуються за актом.

Склад комісії для списування курсових робіт: керівник курсової роботи, завідувач кафедри, лаборант, один-два викладачі кафедри.

Завідувач кафедри в кінці навчального року за клопотанням викладачів може залишити для подальшого зберігання кращі курсові роботи, про що приймається рішення на засіданні кафедри.

²⁴ Артемьева І. С., Петухова Т. А., Штайнер Т. В. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Методика професійного навчання» для здобувачів вищої освіти 3 року навчання першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 015 Професійна освіта (Дизайн). Одеса : ДЗ ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2019. – С. 54.

²⁵ Грабинський І. Курсові та дипломні роботи: Методичні рекомендації до написання та основні вимоги до оформлення. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – С. 16.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Кінцева оцінка захисту курсової роботи залежить:

- від якості виконаної роботи та попередньої оцінки;
- від виступу студента на захисті;
- від відповідей на запитання щодо курсової;
- від відповідей на питання, що стосуються теми курсу, до якої належить тема курсової роботи.

Оцінка якості курсової роботи здійснюється за низкою показників, поміж яких основними є такі, як:

- актуальність й обґрунтування вибору теми;
- повнота та чіткість висвітлення вступу: мета, завдання, предмет, об'єкт, методи дослідження;
- розкриття основних теоретичних джерел;
- представлення результатів практичної частини роботи;
- точність і повнота висновків;
- якість публічного виступу: точний, послідовний, повний, науково-обґрунтований виклад основних положень роботи з дотриманням регламенту;
- відповіді на питання членів комісії: аргументовані, логічні, переконливі, наукові;
- повнота охоплення наукової літератури;
- якість оформлення курсової роботи та демонстраційних матеріалів;
- самостійність й ініціатива в підході до дослідження;
- зауваження та рекомендації наукового керівника курсової роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за виконання курсової роботи

Критерії оцінювання оформлення роботи	
Дотримання обсягу роботи	5 балів
Правильне структурування роботи	5 балів
Список використаних джерел	5 балів
Всього балів:	15 балів
Критерії оцінювання змісту роботи	
Актуальність теми роботи	8 балів
Обґрунтованість та достовірність отриманих результатів	8 балів
Загальний зміст роботи (повнота огляду стану розробленості проблеми; наявність усіх необхідних визначень; логічність і послідовність викладу матеріалу; ґрунтовність аналізу емпіричного матеріалу; аргументованість висновків та їх відповідність завданням роботи)	25 балів
Узгодженість мети, завдань роботи та висновків; аргументований зв'язок між теоретичною та практичною частинами роботи	8 балів
Самостійність й ініціативність під час виконання роботи	8 балів
Ілюстративний матеріал	8 балів
Всього балів:	65 балів

Критерії оцінювання захисту курсової роботи (презентація)	
Логічність і послідовність викладення матеріалу	8 бали
Мова, стиль, загальна культура ведення наукової полеміки та поведінки	6 бали
Наявність й якість візуальної презентації, використання мультимедіа	6 бали
Всього балів:	20 балів
Загальна сума балів:	100 балів

Якість виконання курсової роботи та результати її захисту оцінюються за шкалою оцінювання ECTS .

Орієнтовні критерії оцінювання:

Оцінкою «**відмінно**» оцінюється робота, яка спирається на досить повну джерелознавчу базу, розкриває досліджувану педагогічну проблему багатогранно та багатоаспектно, простежує конкретне явище на широкому історико-культурному тлі, пропонує нові підходи до розгляду досліджуваного історико-педагогічного явища з урахуванням раніше невідомих або раніше не вивчених фактів або явищ. Робота, яка отримала оцінку «відмінно», передбачає: широке застосування наукових методів дослідження, глибоке науково-теоретичне обґрунтування висунутих положень і рекомендацій, викладена гарною літературною мовою, вибудована в чіткій логічній послідовності та, в цілому, відповідає всім, без винятку, вимогам, які висуваються до виконання курсової роботи.

Оцінкою «**добре**» оцінюється робота, яка містить досить глибокий теоретичний аналіз обраної проблеми, висуває науково-обґрунтовані рекомендації щодо вивчення цієї чи цієї педагогічної проблеми, та в цілому відповідає основним вимогам, які висуваються до виконання курсової роботи.

Оцінкою «**задовільно**» оцінюється робота, в якій недостатньо глибоко розроблена науково-теоретична база досліджуваної проблеми, досить вузька інформаційно-джерельна база, проблема дослідження розкрита однобоко та схематично, не враховано основні вимоги, які висуваються до виконання курсової роботи.

Оцінкою «**незадовільно**» оцінюється робота, яка не містить науково-теоретичного та практичного дослідження обраної проблеми та не відповідає основним вимогам, які висуваються до виконання курсової роботи.

Критерії оцінювання курсової роботи за 100-бальною шкалою та національною шкалою ECTS

Шкала ECTS	Бали	Орієнтовні критерії
А	90-100	Робота відповідає всім вимогам, має інноваційний характер, наукову новизну та практичне значення. захист засвідчив високу обізнаність здобувача в предметі дослідження. Також, виконана робота продемонструвала, що здобувач володіє глибокими знаннями, уміннями та засвоєними компетентностями з дисципліни.
В	82-89	Робота відповідає всім вимогам, має практичне значення. Результати дослідження можуть бути впроваджені. захист засвідчив обізнаність здобувача в предметі дослідження. Також, виконана робота продемонструвала, що здобувач володіє на достатньо високому рівні знаннями, уміннями та засвоєними компетентностями з дисципліни.
С	74-81	Робота відповідає всім вимогам, але не має суттєвої новизни та практичного значення. захист загалом засвідчив обізнаність здобувача в предметі дослідження. Також, виконана робота продемонструвала, що здобувач володіє на середньому рівні знаннями, уміннями та засвоєними компетентностями з дисципліни.
D	64-73	Робота загалом відповідає вимогам, але немає новизни та практичного значення. Робота має деякі зауваження. захист засвідчив не повну обізнаність здобувача в предметі дослідження. Також, виконана робота продемонструвала, що здобувач не достатньо володіє знаннями, уміннями та засвоєними компетентностями з дисципліни.
E	60-63	Робота загалом відповідає вимогам, але немає новизни та практичного значення. Робота має суттєві зауваження. захист засвідчив суттєві недоліки та не повну обізнаність здобувача в предметі дослідження. Також, виконана робота продемонструвала, що здобувач не володіє знаннями, уміннями та засвоєними компетентностями з дисципліни.
F	35-59	Робота не відповідає вимогам, має багато суттєвих зауважень. захист засвідчив відсутність необхідної підготовки здобувача, необізнаність здобувача в предметі дослідження. Також, виконана робота продемонструвала низький рівень сформованості знань, умінь та несформованість компетентностей з дисципліни в здобувача. Необхідно доопрацювати роботу, але повторний захист можливий.
FX	0-34	Робота не відповідає вимогам, захист засвідчив відсутність необхідної підготовки здобувача та його повну необізнаність в предметі дослідження. Тому повторний захист неможливий, здобувач повинен отримати нову тему.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ З МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

1. Підвищення мотивації під час вивчення теоретичного матеріалу з дисципліни (*назва дисципліни*).
2. Формування практичних умінь з проектування (*назва дисципліни*).
3. Активізація пізнавальної діяльності здобувачів освіти на заняттях теоретичного навчання.
4. Формування художньо-проектної компетентності здобувачів освіти.
5. Методика формування дизайнерського мислення на заняттях професійної підготовки здобувачів освіти.
6. Формування графічних знань і вмінь здобувачів освіти на заняттях теоретичного навчання.
7. Методика формування дизайнерського мислення на заняттях професійної підготовки*.
8. Методика формування системи художньо-проектних знань здобувачів освіти.
9. Методика формування художньо-проектних умінь здобувачів освіти на практичних заняттях.
10. Методика організації дизайнерської діяльності здобувачів освіти на заняттях виробничого навчання.
11. Організація та методика формування самостійності та навичок самоконтролю здобувачів освіти.
12. Особливості створення цифрового живопису засобами графічних редакторів у підготовці здобувачів професійної освіти.
13. Методи активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти на заняттях теоретичного навчання.
14. Методи активізації творчої діяльності фахівців професійної освіти засобами фотодизайну.
15. Актуалізація принципу наочності в межах дисципліни (*назва дисципліни*).
16. Опорний конспект як засіб підвищення пізнавальної активності здобувачів освіти на заняттях з основ дизайну.
17. Методика організації частково-пошукової діяльності здобувачів освіти на теоретичних заняттях.
18. Професійне навчання за напрямом «Дизайн» на основі застосування документів, що відображають орієнтовну основу дій.
19. Методи перевірки й оцінки результатів професійного навчання.
20. Реалізація принципу свідомої активності на заняттях з *дизайну**.
21. Конструювання уроку професійного навчання з теми (підтеми) програми *професійного навчання* *.
22. Методична розробка занять професійного навчання здобувачів освіти за однією з тем дисципліни *професійного навчання* *.
23. Комплексне методичне забезпечення предметів напряму «Дизайн».
24. Методи навчання практичним умінням проектування.

25. Організація та методика проведення переглядів навчальних робіт здобувачів освіти.
26. Методика проведення теоретичних занять з дисципліни програми *професійного навчання* *.
27. Форми організації теоретичного навчання.
28. Методика формування практичних умінь здобувачів освіти на заняттях виробничого навчання.
33. Методика проведення лабораторних (практичних) занять з основ художнього моделювання.
34. Методика проведення теоретичних занять проектно-творчих дисциплін.
35. Засоби оцінювання досягнень здобувачів освіти на заняттях теоретичного навчання.
36. Оформлення книжкової ілюстрації засобами проектно-художніх технологій у закладах професійно-технічної освіти.
37. Активізація пізнавальної діяльності здобувачів освіти на прикладі вивчення теми одного з предметів *спеціального циклу* *.
38. Організація роботи гуртка з дисципліни (*назва дисципліни*).
39. Методи ефективного проведення екскурсій здобувачів освіти на підприємство.
40. Методика роботи викладача з наочними посібниками на заняттях з дисципліни (*назва дисципліни*).
41. Методика проведення першого заняття з дисципліни (*назва дисципліни*).
42. Створення проблемних ситуацій на заняттях з дисципліни (*назва дисципліни*).
43. Застосування активних методів навчання на заняттях з дисципліни (*назва дисципліни*).
42. Методи встановлення та здійснення міжпредметних зв'язків у процесі навчання на прикладі двох дисциплін *спеціального циклу* *.
44. Значення принципу наочності в навчанні з дисципліни (*назва дисципліни*).
45. Розробка ілюстрованого матеріалу одного з модулів (*назва*) курсу (*назва*).
46. Застосування словесних методів навчання у викладанні дисципліни (*назва дисципліни*).
47. Застосування практичних методів у процесі викладання дисциплін *спеціального циклу* *.
48. Індивідуалізація в навчанні на прикладі однієї з дисциплін *спеціального циклу* *.
49. Використання комунікативних технологій навчання в закладах професійної освіти.
50. Активізація пізнавальної діяльності здобувачів на заняттях теоретичного навчання в закладах професійної освіти.

51. Застосування практичних методів у процесі викладання дисциплін спеціального циклу
52. Організація та методика формування самостійності та навичок самоконтролю здобувачів в закладах професійної освіти.
53. Методика формування дизайнерського мислення на заняттях в закладах професійної освіти.
54. Методика формування практичних умінь здобувачів на заняттях виробничого навчання в закладах професійної освіти.
55. Формування графічних знань і вмінь здобувачів на заняттях теоретичного навчання в закладах професійної освіти.
56. Методи перевірки й оцінки результатів професійного навчання.

**Інформація, що виділена курсивом, вимагає уточнення дисциплін і тем програми у викладача.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Артемьева І. С., Петухова Т. А., Штайнер Т. В. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Методика професійного навчання» для здобувачів вищої освіти 3 року навчання першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 015 Професійна освіта (Дизайн). Одеса: ДЗ ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2019. 77 с.
2. Бірита Г.О. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури. 2014. – 142 с.
3. Брюханова Н.О. Методика навчання майбутніх викладачів технічних дисциплін проектуванню дидактичних матеріалів: Методичні рекомендації для викладачів дисциплін, що викладаються в інженерно-педагогічних навчальних закладах. – Харків: УПА, 2001. – 156 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.: іл.
5. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
6. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 396 с.
7. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посіб. / За ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль: Навч. кн. – Богдан, 2004. – 384 с.
8. Волгін С.О., Гнатуш С.О., Манько В.В. Оформлення курсових і дипломних робіт: Методичні вказівки для студентів біологічного факультету. – Львів: Видавничий центр Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2003. – 40 с.
9. Воловик П. М. Теорія ймовірностей і математична статистика в педагогіці: Навч. посіб. – К.: Рад. школа, 1969. – 222 с.
10. Довідник здобувача наукового ступеня: Зб. нормат. док. та ін форм. матеріалів з питань атестації наук, кадрів вищої кваліфікації / Упоряд. Ю.І. Церков; Передмова до 3-го, 2-го і з переднього сл. до 1-го вид. Р.В. Бойка. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Ред.. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України»: Вид-во «Голока», 2006. – 69 с.
11. Дубасенюк О.А., Іванченко А.В., Сбруєва А.А. Методичні основи організації курсового дослідження з педагогіки. – Житомир: Житомир.держ.пед.ін-т. – 1998. – 66 с.
12. Дубасенюк О. А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога: Монографія. – Житомир: ЖДУ, 2005. – 367 с.
13. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія – Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
14. Інноваційні ідеї А.С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2013. – 304 с.
15. Колесник Н. Професійна підготовка здобувачів вищої освіти засобами дизайну / Н. Колесник, О. Поліщук, Н. Краснова // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. - 2020. - Вип. 1 (46). – С. 49-53.

16. Колесник Н.Є. Основи курсового дослідження з методики викладання трудового навчання у початкових класах: Методичні рекомендації. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2009. – 80 с.
17. Колесник Н.Є. Система підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації художньо-технічної творчості учнів: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2008.– 291 с.
18. Корнієнко О. М. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Економіка туризм» для студентів спеціальності 6.140103 «Туризм» усіх форм навчання. Запоріжжя : ЗНТУ, 2014. 31 с.
19. Лузан П.Г. Основи науково-педагогічних досліджень: навч.посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 219 с.
20. Матвеева Т. С. Курсова, кваліфікаційна робота : етапи виконання, структура, правила оформлення, норми бібліографічного опису : навч.-метод. посібник для студентів філологічного факультету. 2-ге вид., доопрац., випр. й доп. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 64 с.
21. Методика професійного навчання: Методичні вказівки з виконання курсової і дипломної робіт/ Коваленко О.Е., Белікова В.В., Брюханова Н.О. – Харків, 2003. – 102 с.
22. Моляко В.О. Стратегії творчої діяльності. Тактики творчої діяльності. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результат досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир : [ПП Рута], 2007. С. 24–29.
23. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром / Упорядники: Андрєєва В. М., Григораш В. В. – Харків: "Основа", 2006. – 352 с.
24. Науково-дослідна робота в закладах освіти: Метод. посібник / Укл. Ю.О. Туранов, В.І.Уруський. – Тернопіль: АСТОН, 2001, 140 с.
25. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ. – 2001. – 24 с.
26. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – 630 с.
27. Отич О.М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти. – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. — 752 с.
28. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.В.Кривонос та ін.: За ред. І.А.Зязюна. – 2ге вид. доповн. та переробл. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
29. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005. – 360 с.
30. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
31. Художньо-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкової школи засобами образотворчого мистецтва: монографія / Н. Є. Колесник, О. М. Піддубна. – Житомир: Полісся, 2017. – 244 с.

32. Шматков Є.В. Методика професійного навчання. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів зі спеціальностей „професійне навчання”. – Харків: УПА, 2000. – 111 с.

33. Якимчук Діана. Особливості розвитку креативності майбутнього дизайнера / Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства: збірн. наук. праць. Вип.2/ за ред. доц. В.В. Павленко. – Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2020. – С. 173-178.

34. Ярошинська О.О. Загальні основи педагогіки.: навч. посіб. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Умань: ПП Жовтень, 2010 – 164 с.

35. Kolesnyk N. Information and Media Literacy and "Cloud" Technologies in Training of Higher Education Applicants: the Sustainable Development Paradigm / Nataliia Kolesnyk, Snizhana Kubrak, Tetiana Yavorska, Svitlana Vitvytska // Universal Journal of Educational Research. – 2020. – Vol. 8. – No. 6. – P. 2668-2677.

36. Nosko, M. The influence of the teacher's social and pedagogical activities on the health-promoting competence of youth/ ,Mekhed, O., Ryabchenko, S., Ivantsova, O., Denysovets, I., Griban, G., Prysyzhniuk, S., Oleniev, D., Kolesnyk, N., & Tkachenko, P. //International Journal of Applied Exercise Physiology. – 2020. – 9(9) – С. 18-28.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/28807/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA%202019.pdf>
2. Колесник Н.Є. Методологічні основи педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи до художньо-естетичної діяльності // Проблеми освіти: збірник наукових праць. – Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти». – К., 2018. – Вип. 90. – С. 102-107. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://xn--d1acjtrgde.kiev.ua/wp-content/uploads/2018/12/Problemi_osviti_90_2018.pdf
3. Нова українська школа [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
4. Мистецтво. Програма для 5-9-х класів ЗНЗ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56132/>
5. Отич О. Українське народне мистецтво у формуванні етнокультурної ідентичності особистості / О. Отич // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Сер. : Професійна педагогіка. – 2011. – № 2. – С. 74-81. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvipto_2011_2_14.
6. Організація навчально-виховного процесу з курсу «Мистецтво» в 2019/2020 навчальному році [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://media.ippo.kubg.edu.ua/?cat=8>
7. Педагогіка як мистецтво [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://studopedia.com.ua/1_124087_pedagogika-yak-mistetstvo.html

ДОДАТКИ

Додаток А.

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут педагогіки
Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

КУРСОВА РОБОТА

з методики професійної освіти
на тему: «Метод проектної діяльності в підготовці
здобувачів професійної освіти»

Реєстраційний № _____

Дата здачі _____

Здобувача вищої освіти:

IV курсу 45Бд-ПОдиз групи
спеціальності 015 Професійна освіта (Дизайн)
денної форми навчання
Якимчук Діани Дмитрівна

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри образотворчого
мистецтва та дизайну
Колесник Н.Є.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Житомир – 2020

Зразок оформлення змісту

ЗМІСТ

ВСТУП (актуальність теми, аналіз програми, нормативних документів).....	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	5
1.1. Назва першого параграфа 1-го розділу.....	5
1.2. Назва другого параграфа	11
1.3. Назва третього параграфа	15
РОЗДІЛ 2. НАЗВА ДРУГОГО РОЗДІЛУ	18
2.1. Назва першого параграфа 2-го розділу	18
2.2. Назва другого параграфа.....	22
2.3. Назва третього параграфа.....	25
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ	32
ДОДАТКИ	35

**Зразок оформлення бібліографічного опису
у списку використаних літературних джерел**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Безхутрий Ю. М. Хвильовий : проблеми інтерпретації : монографія / худож.-оформл. Б. П. Бублик. Харків : Фоліо, 2003. 495 с. 2. Бернадська Н. І. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція. Київ : Академвидав, 2004. 366 с. 3. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису / за ред. В. М. Русанівського; АН УРСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; рец. : М. А. Жовтобрюх, М. М. Пещак. Київ : Наук. думка, 1979. 343 с. 4. Костомаров М. І. Слов'янська міфологія: вибрані праці з фольклористики й літературознавства / упоряд. і прим. І. П. Бетко, А. М. Полотай; вст. ст. М. Т. Яценка; рец.: Ю. А. Пінчук, В. Л. Смілянська. Київ : Либідь, 1994. 384 с. (Бібліотека «Літературні пам'ятки України»).
Два автори	1. Матяш І., Мушка Ю. Діяльність надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, архівні документи. Київ : Києво-Могилян. акад., 2005. 397, [1] с. (Бібліотека наукового щорічника «Україна дипломатична»; вип. 1). 2. Рошовська З. М., Черняк Ю. В. Сімейне законодавство України. Київ : Прецедент, 2006. 93 с. (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката).
Три автори	1. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 2. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с. 3. Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.
Чотири автори	1. Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва. Київ : НДІ «Укragenпромпродуктивність», 2006. 106 с. (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи). 2. Гвоздев О. В., Рогач Ю. П., Сердюк М. М., Ялпачик Ф. Ю. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.]. Київ : Вища освіта, 2006. 478, [1] с. (ПТО: Професійно-технічна освіта).
П'ять і більше авторів	1. Власов П. К., Липницький А. В., Луцихина И. М. и др. Психология менеджмента; под ред. Г. С. Никифорова. [3-е изд.]. Харків : Гуманитар. центр, 2007. 510 с. 2. Бондар Т. В., Карпенко О. Г., Дикова-Фаворська Д. М. та ін. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді. Київ : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. 115 с. (Серія «Формування здорового способу життя молоді» : у 14 кн., кн. 13).

<p>Опис книги з загальною назвою</p>	<p>1. Українська новелістика кінця XIX – початку XX ст.: оповідання, новели, фрагментарні форми (ескізи, етюди, нариси, образки, поезії в прозі) / упоряд. і прим. Є. К. Нахліка; вст. ст. І. О. Денисюка; ред. тому Н. Л. Калениченко. Київ : Наук. думка, 1989. 688 с.</p> <p>2. Український правопис/редакція літ., мови та мистецтвознав.; ред. О. А. Дітель; АН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови. 4-те вид., випр. й доп. Київ: Наук. думка, 1993. 240 с.</p> <p>3. Українська літературна енциклопедія: в 5 т./ред. кол.: Дзеверін І. О.(відп. ред.) та ін.; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, УРЕ ім. М. П. Бажана. Київ : гол. ред. УРЕ ім. М. П. Бажана, 1988. Т. 1 : А-Г. 536 с. <i>Примітка: назви енциклопедій, словників тощо можна записати скорочено – у вигляді абрєвіатури (стосується тільки загальноприйнятих скорочень).</i></p> <p>4. Історія української літератури XIX століття : навч. посіб. для філол. спец-й вищ. навч. закл. : у 3 кн./за ред. М. Т. Яценка. Київ : Либідь, 1997. Кн. 3: 70-90-ті рр. XIX ст. 429, [1] с.</p>
<p>Багатотомний документ</p>	<p><i>Якщо всі томи опубліковано протягом одного року:</i></p> <p>Коллінз У. Твори : в 2 т. Київ : Дніпро, 1989. Т. 1 : Жінка в білому: роман/англ. переклав О. Мокровольський. 583, [3] с. Т. 2: Місячний камінь : роман / з англ. переклала В. Коробко та Л. Суярко. 460, [1] с.</p> <p><i>Окремий том</i></p> <p>Франко І. Твори: в 3 т. / ред. кол.: І. О. Дзеверін (гол.) та ін. Київ: Наук. думка, 1991–1992. (Бібліотека української літератури). Т. 1 : Поезії. Поєми/упоряд. і прим. М. С. Грицюти; вст. ст. Д. В. Павличка; ред. тому І. О. Дзеверін. 1991. 665, [1] с.</p> <p><i>Або:</i></p> <p>Франко І. Твори: в 3 т. / упоряд. і прим. М. С. Грицюти; вст. ст. Д. В. Павличка; ред. тому І. О. Дзеверін. Київ : Наук. думка, 1991. Т. 1 : Поезії. Поєми. 665, [1] с.</p> <p><i>Розділ, глава, художній твір із книги</i></p> <p>1. Вєрвєс Г. Д. Проза Івана Франка // Історія української літератури : у 8 т. / відп. ред. О. Є. Засенко; авт. кн.: І. І. Басс, М. Ф. Бернштейн, Г. Д. Вєрвєс та ін. Київ : Наук. думка, 1969. Т. 4. Кн. 1: Література 70-х— 90-х років XIX ст. С. 383—424.</p> <p>2. Кримський А. Ю. Андрій Лаговський // Твори: в 5 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (та ін.); упорядкув. і прим. Н. О. Вишневської та М. Л. Гончарука; ред. О. Є. Засенко. Київ: Наук. думка, 1972. Т. 2 : Художня проза. Літературознавство і критика. С. 7–307.</p>

<p>Стаття</p>	<p style="text-align: center;">Стаття зі збірника</p> <p>1. Білецький О. І. Гоголь і українська література // Гоголь і українська література XIX ст. : зб. ст. / ред. М. Равлюк. Київ : Держвидав худож. літ., 1954. С. 3–19.</p> <p>2. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації // По лівий бік Дніпра : проблеми модернізації міст України: кінець XIX–початок XX ст. Харків, 2007. Розд. 3. С. 137–202.</p> <p style="text-align: center;">Стаття з серіального (періодичного) видання</p> <p>1. Білецький О. Про прозу взагалі та про нашу прозу 1925 року // Черв. шлях. 1926. № 3. С. 133–164.</p> <p>2. Бурбело В. Б. Сучасні концепції дискурсу та лінгвопрагматичні засади дискурсології // Вісн. КНУ ім. Т. Шевченка. 2002. Вип. 32–33: Іноземна філологія. С. 77–84.</p> <p style="text-align: center;">Художній твір, уміщений у серіальному (періодичному) виданні</p> <p>Стецик І. Мазепа, гетьман України: роман/з фр. переклав Г. Филипчук // Всесвіт. 1992. № 1–2. С. 3–83.</p> <p style="text-align: center;">Стаття з довідкових джерел</p> <p>1. Абетковий вірш // Літературознавчий словник-довідник / ред. кол. : Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремко. Київ : ВЦ «Академія», 1997. С. 7. (Nota bene).</p> <p>2. Березовський І. П. Аарне // УЛЕ : в 5 т. / ред. кол. : І. О. Дзевєрін (відп. ред.) та ін.; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, Гол. ред. УРЕ ім. М. П. Бажана. Київ: Гол. ред. УРЕ ім. М. П. Бажана, 1988. Т. 1: А–Г. С. 7.</p> <p style="text-align: center;">Стаття зі збірника матеріалів конференції</p> <p>1. Безхутрий Ю. М. Проблема систематизації «типів творчості» у літературознавстві // Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів : міжвуз. наук.-теорет. конф., 15-16 травня 1996 р. : тези доп. Харків : Б. в., 1996. С. 3–4.</p> <p>2. Хархун В. П. Володимир Винниченко і Станіслав Пшибишевський : «нове» мистецтво // Українська філологія : школи, постаті, проблеми : міжнар. конф., присвяч. 150-річчю від дня заснув. каф. укр. словесн. у Львів. ун-ті, 23–25 жовт. 1998 р. : зб. наук. пр. Львів: Світ, 1991. Ч. 1. С. 402–408.</p>
<p>Матеріали конференцій, з'їздів</p>	<p>1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матер. Всеукр. конф. молодих учених-аграрників (Харків, 11-13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. 167 с.</p> <p>2. Ризикологія в економіці та підприємстві: зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / МОН України, Держ. податк. адмін. України. Київ : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. 452 с.</p> <p>3. Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів: тези доп. та повідомл. міжвуз. наук.-теорет. конф., 15-16 травня 1996 р. / МОН України, Харк. держ. ун-т, Харк. від-ня міжнар. Фонду «Відродження». Харків : Б. в., 1996. 111 с.</p> <p>4. Свобода в українській літературі: від свободи творчості до свободи сприйняття: матеріали Міжнар. наук. конф. (Харків, 12-13 жовт. 2017 р.) / МОН України, Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, філол. фак., каф. іст. укр. літ., Харк. літ. музей. Харків : Б. в., 2017. 225 с.</p>

Рецензія	<p>1. Безхутрий Ю. М. Підмурівок знань про літературу // Вісн. ХНУім. В. Н. Каразіна. 2007. № 659. Сер. : Філологія. Вип. 64. С. 267–271. Рец. на кн. : Мистецтво слова: Вступ до літературознавства: підруч. для студ. гуманіт. спец-й вищ. навч. закл. 2-е вид., випр. й доп./А. Ткаченко. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2003. 448 с.</p> <p>2. [Review]/Andre Wilson//Solanus. 2000. Vol. 15. P. 157–158. Rev. op.: Independent Ukraine: a bibliographical guide to English–language publications, 1989–1999/Bohdan. S. Winav. Englewood: Ukr. Acad. Press, 2000. 522 p.</p>
Листування	Куліш П. О. Листи до М. Д. Білозерського / упоряд., вст. ст. і комент. О. Федорука; відп. ред. Є. Нахлік; рец. В. Івашків. Львів; Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1997. 219 с. (Серія «Літературні пам'ятки»; вип. 3).
Окремий лист	Куліш П. О. Лист до М. Д. Білозерського від 14 вересня 1842 р., м. Київ // Листи до М. Д. Білозерського. Львів; Нью-Йорк, 1997. С. 11–12.
Дисертації	Куриленко І. А. Екзистенціалістська модель українського інтелектуального роману 20-х років ХХ століття: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01. Харків, 2007. 202 с.
Автореферати дисертацій	Куриленко І. А. Екзистенціалістська модель українського інтелектуального роману 20-х років ХХ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Харків, 2007. 19 с.
Архівні документи	<p><i>І. Для позначення пошукових даних архівного документа використовують такі скорочення слів:</i></p> <p>Ф. (Фонд), Оп. (Опис), К. (Картон), Спр. (Справа), Од. зб. (Одиниця зберігання), Арк. (Аркуш).</p> <p>Між елементами пошукових даних ставлять знак «крапка».</p> <p>Бібліографічне посилання на архівний документ містить такі елементи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – заголовок бібліографічного запису (ім'я автора); – основну назву документа; – відомості, що належать до назви (пояснюють і доповнюють її); – відомості про відповідальність (містять інформацію про осіб і/або організації, які брали участь у створенні документа); – пошукові дані архівного документа (назва архіву, номер архівного фонду, номер опису, номер справи одиниці зберігання) за списком, місцезнаходження об'єкта посилання (кількість аркушів загалом чи аркуш, на якому подано об'єкт посилання). <p>Назву архіву подають у вигляді абрєвіатури чи скорочення, прийнятого в архівній галузі:</p> <p>ЦДІАК України – Центральний державний історичний архів України, м. Київ;</p> <p>ДАСБ України – Державний архів Служби безпеки України;</p> <p>ЦДНТА України – Центральний державний науково-технічний архів України;</p> <p>Держархів м. Києва.</p> <p><i>Наприклад:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Діяльність історичної секції при ВУАН та зв'язаних з нею історичних установ Академії в 1929–1930 рр. // Інститут рукописів Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. Ф. Х. (Всеукраїнська Академія Наук). Спр. 1686. 30 арк. 2. Лист Голови Спільки «Чорнобиль» Г. Ф. Леніна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спільки та сторінки

	<p>Статуту. 14 грудня 1989 р.//ЦДАТО України. Ф. 1. Оп. 32. Пр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71.</p> <p>(<i>Примітка:</i> тут зв. означає, що текст архівного документа розміщено на зворотному боці аркуша).</p> <p>П. Якщо справа (одиниця зберігання) чи певний архівний документ, який зберігають у цій справі, не має назви, її формулює дослідник. У цьому випадку назву справи подають у квадратних дужках до або післяпошукових даних про документ.</p> <p>Наприклад: [Праці П. К. Грімстед] // ЦДАВО України. Ф. 14. Оп. 7. Спр. 19. 284 арк. Або: ЦДАВО України. Ф. 14. Оп. 7. Спр. 19. 284 арк. [Праці П. К. Грімстед].</p>
Словники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Словник іншомовних слів : 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Л. О. Пустовіт, О. І. Скопенко, Г. М. Сюта, Т. В. Цимбалюк; за ред. проф. Л. О. Пустовіт; рец. Т. К. Черторизька. Київ : Довіра; УНВЦ «Рідна мова», 2000. 1018 с. (Бібліотека державного службовця. Державна мова і діловодство). 2. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. Харків : Халімон, 2006. 175, [1] с. 3. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. Київ : Європ. ун-т, 2007. 57 с. 4. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. Київ : Карпенко, 2007. 219 с. 5. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. 2-ге вид., оновл. Київ : К.І.С., 2006. 138 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. Офіц. вид., Київ : Парлам. вид-во, 2006. 207 с. (Бібліотека офіційних видань). 2. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько, Київ : МНІАЦ мед. Статистики : Медінформ, 2006. 459 с. (Нормативні директивні правові документи). 3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. Офіц. вид., Київ : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. VI, 74 с. (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. [Чинний від 2006-01-01]. Київ : Держспоживстандарт України 2006. IV, 231 с. (Національний стандарт України). 2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004. ДСТУ ISO 6107-9:2004. [Чинний від 2005-04-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. (Національні стандарти України). 3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. [Чинний від 2007-01-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. IV, 18 с. (Національний стандарт України).

Каталоги	<p>1. Межгосударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. Львов : НТЦ «Леонорм-стандарт», 2006 (Серия «Нормативная база предприятия»). Т. 5. 2007. 264 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p> <p>3. Університетська книга : осінь, 2003 : [каталог]. [Суми : Унів. кн., 2003]. 11 с.</p>
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	<p>1. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горвий // Бібліотечний вісник. 2006. № 6. С. 14–17.</p> <p>2. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. 2007. Т. 2, № 2. С. 13–20.</p> <p>3. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нариси з новітнього укр., письменства) : статті / Микола Зеров. Дрогобич, 2007. С. 245–291.</p> <p>4. Чорний Д. Міське самоврядування : тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра : проблеми модернізації міст України : кінець ХІХ–початок ХХ ст. / Д. М. Чорний. Харків, 2007. Розд. 3. С. 137–202.</p>
Бібліографічне посилання на електронні ресурси	<p style="text-align: center;"><i>Електронний ресурс</i></p> <p>Залежно від режиму доступу електронні ресурси поділяють на електронні ресурси локальні та віддаленого доступу.</p> <p>У бібліографічному посиланні на електронний ресурс локального доступу після вихідних даних подають відомості про кількість фізичних одиниць (арабськими цифрами) та вид носія інформації (наприклад, електронний оптичний диск). У дужках можна подавати відомості про вид оптичного диска (CD-R, CD-RW, DVD-R тощо).</p> <p style="text-align: center;"><i>Наприклад:</i></p> <p>Кожухівський А. Д. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування [Електронний ресурс] : практикум / Черкас. держ. технол. ун-т. Електрон. текст. дані. Черкаси, 2009. 1 електр. опт. диск (CD-R).</p> <p style="text-align: center;"><i>Електронна адреса</i></p> <p>Для позначення електронної адреси електронного ресурсу віддаленого доступу в примітці дозволено замість слів «Режим доступу» (чи «Доступ»)</p>

або їхнього еквівалента іншою мовою (наприклад, «Available from») застосовувати аббревіатури URI (Uniform Resource Identifier – Уніфікований ідентифікатор ресурсу) або URL (Uniform Resource Locator – Уніфікований покажчик ресурсу).

Якщо електронний ресурс має унікальний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier – Ідентифікатор цифрового об'єкта) або інший постійний ідентифікатор, замість електронної адреси цього ресурсу рекомендовано зазначати його ідентифікатор.

Інформацію про протокол доступу до електронного ресурсу (http, ftpтощо) та його електронну адресу наводять у форматі URI або URL.

Довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак скісна риска (/).

Після електронної адреси подають відомості про дату звернення до електронного ресурсу віддаленого доступу: число, місяць, рік (у круглих дужках) після слів дата звернення.

Наприклад:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к / 96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%DO%BA/96%DO%B2%D1%80> (дата звернення:08.02.2012).
2. Біланюк О. П. Сучасний стан та перспективи розвитку міжнародного туризму в українсько-польських відносинах // Економіка. Управління. Інновація : електрон. наук. фахове вид. 2012. № 2. URL: http://acohive.ubuv.gov.ua/journals/eni/2012_2/pdf/12borupv.pdf (дата звернення: 17.06.2013).
3. Дозволено подавати відомості про інше місцезнаходження чи форму електронного ресурсу, використовуючи слова Також доступний(наприклад, Також доступний у PDF:...) чи еквівалентні фрази (наприклад, Відомості доступні також в інтернеті...).

Додаток Г

**Зразок оформлення рецензії наукового керівника на курсову роботу
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут педагогіки
Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну**

РЕЦЕНЗІЯ

на курсову роботу з дисципліни «Методика професійного навчання»
Здобувача _____ 4 року навчання _____
(форма навчання)

спеціальність

додаткова спеціалізація

Рецензент

(науковий ступінь, посада, прізвище та ініціали)

Дата отримання роботи для рецензування «__» _____ 20__ р.

Дата повернення роботи після рецензування «__» _____ 20__ р.

Текст рецензії

I. Встановлені строки здачі роботи (за завданням)

II. Оформлення курсової роботи відповідно до вимог методичних рекомендацій

III. Зміст курсової роботи:

1. Вступ

2. Теоретична частина

3. Практична частина

4. Висновки

5. Список використаної літератури та джерел

IV. Наявність власної точки зору – вміння користуватися методами збору й обробки інформації

– ступінь обґрунтованості висновків і рекомендацій

– достовірність отриманих результатів, їх практична значущість

Заслуговує оцінку (відмітка щодо допуску)

Підпис наукового керівника

Для нотаток

Навчальне видання

**КОЛЕСНИК Наталія Євгенівна
МАКСИМЧУК Анатолій Петрович
СЛИНЮК Оксана Миколаївна**

**Методичні рекомендації до написання курсової роботи
з методики професійного навчання
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 015 Професійна освіта (Дизайн)**

Методичні рекомендації

Видавець ТОВ «505» м. Житомир,
вул. М. Бердичівська, 17А
Свідоцтво серія ДК №5609 від 21.09.2017 р.
Друк та палітурні роботи ТОВ «505»
м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17А
тел.: 063 101 22 33, e-mail: printinz@gmail.com